

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Констанкевича Юрія Зіновійовича

**«Морально-етичні критерії як конституційна умова формування органів
публічної влади в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»)**

Дисертація Констанкевича Юрія Зіновійовича «Морально-етичні критерії як конституційна умова формування органів публічної влади в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія». Тему дисертації затверджено 24 жовтня 2017 р. на засіданні Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія», протокол № 2.

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Констанкевича Юрія Зіновійовича «Морально-етичні критерії як конституційна умова формування органів публічної влади в Україні» Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 6 від 12 березня 2021 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія», та призначено двох рецензентів:

- професора кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора М.В. Афанасьєву;

- доцента кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія», кандидата юридичних наук К.К. Кулі-Іванченко.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувачем вмотивовано обґрунтовано актуальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

Філософією конституційного права та відповідною однойменною наукою під час їхніх еволюційних процесів здебільшого приділялось увагу питанням формування владних структур, наданням останнім повноважень та проблемам і механізмам захисту та гарантування прав людини, з метою обмеження встановленої влади. В сьогоднішній зазначена формула залишається традиційною, коли йдеться про конституціоналізм і його структурні складові. Однак, оснащуючись цілком з відстоювання прав, свободи і вільностей людини, якісно сформованої структури влади є недостатньо, система стримувань і противаг може нести збої, що не раз демонструвала як українська, так і світова історія.

Феномен демократії працює не лише завдячуючи досконалим механічним сув'язям суспільних і державних інституцій, він проявляє себе у найкращих рисах за умов нагромадження соціального капіталу та за наявності довіри і зворотного

зв'язку між владними структурами і громадськістю. Значна кількість проблем як широко юридичних, так і економічних мають достатнє відношення до проблем формування органів влади. Тобто від якості сприйняття судового чи іншого владного рішення може залежати питання національного чи громадського спокою, інвестиційного клімату, ба більше, наскільки б претензійно це не звучало – питання щастя людини, яка має політичний зв'язок з українським суспільством.

Тенденції як конституційних положень, норм рядових законодавчих актів стосовно забезпечення доброчесності владних представників, так і конкретно-історичних процесів, що демонструють потребу в побудові надійної влади, зумовлює необхідність системного дослідження конституційного штибу, яке б містило як міждисциплінарні характеристики підстав для уконституювання морально-етичних критеріїв для кандидатів на посади до органів публічної влади, розвиток тлумачення релевантних конституційних положень, розгляд питання в контексті суспільної необхідності та прав кандидатів на посади.

Наявні дослідження у схожій царині здебільшого стосуються питань етики посадових осіб, відповідальності за недоброчесну поведінку, певних вимог до посадових осіб тощо. Проте відсутність дослідження у межах конституційного права щодо питань застосування морально-етичних критеріїв при формування органів публічної влади зумовлює потребу теоретичного та міждисциплінарного вивчення питання можливості та необхідності з точки зору конститутивних проблем встановлювати певні критерії до кандидатів на посади, розкрити характеристики таких вимог, дослідити необхідність їх впровадження з точки конституційної організації влади та охарактеризувати проблеми гарантування прав кандидатів на посади.

Здобувач правильно визначає **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами**, вказує на те, що дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри конституційного права «Конституційна реформа та модернізація в умовах інтеграційного розвитку України», що пов'язана з планом наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» на 2016–2020 рр. «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Тематика дисертації знаходиться у руслі виконання Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна отриманих результатів дисертації, як зазначає здобувач та підтверджує зміст дисертації, забезпечується тим, що дисертація є першим у національній юридичній науці дослідженням, яке розкриває конституційні питання морально-етичних стандартів при формуванні органів публічної влади.

У дисертаційному дослідженні сформульовано нові положення і висновки, до найбільш значущих з яких належать:

уперше:

- здійснено системне дослідження у конституційному праві, яке містить проблему забезпечення морально-етичних стандартів при формуванні органів публічної влади з огляду теоретичних міждисциплінарних характеристик та інституційної побудови владних органів;
- в комунікативному аспекті права визначено, що доброчесність посадових осіб зумовлює безпосередній вплив на розвиток комунікативного діалогу та взаємне належне сприйняття конституційними суб'єктами; у комунікативному процесі це продукує більш сталий зв'язок між людиною, громадянським суспільством і державою;
- здійснено перегляд процедури призначення парламентського омбудсмена, яка б відповідала забезпеченню високих моральних якостей та політичної неупередженості через встановлення кваліфікованої більшості голосів та окремої конкурсної комісії для аргументованого вивчення доброчесності кандидата;
- запропоновано розглядати забезпечення морально-етичних якостей посадових осіб органів виконавчої влади і місцевого самоврядування через конституційне гарантування права на належне урядування, чим зумовити позитивні зобов'язання держави із забезпечення принципу доброчесності;
- комплексно досліджено проблему співвідношення забезпечення доброчесності влади і гарантування прав кандидата при його оцінюванні та визначено, що у процедурі призначення до особи можуть бути застосовані негативні наслідки за неспростування інформації (в контексті принципу неможливості самообмови), питання, які можуть охоплюватись презумпцією невинуватості в інших процесах, не завжди надають імунітет особі у процедурі відбору через більш м'який ступінь доведення.

удосконалено:

- питання розуміння Конституції через укладення в ній цінностей, які продукують морально-етичні стандарти влади;
- концепцію людського виміру права в аспектах її розширення і поєднання із теорією правового реалізму; в цих межах визначено вплив особистого досвіду і поглядів людини, її моральних якостей на виконання публічних функцій;
- розуміння поняття доброчесності через пропонування таких складових як відповідність моральним стандартам суспільства, цінностям, явленням про справедливість, а також складових, які визначають характер, ставлення до обов'язку та етичних правил поведінки;
- процес призначення доброчесних суддів, через опрацювання зарубіжного досвіду, надання висновків щодо процесу консенсусного вирішення питання доброчесності кандидата, розкриття бачення забезпечення доброчесності інституцій з добору і призначення суддів;
- питання призначення конституційних суддів через утворення єдиної відбіркової комісії з правами рекомендаційного характеру та питання пропонування членів такої комісії;
- питання щодо можливості встановлення морально-етичних критеріїв до виборних органів влади;

- характеристики особистого права на приватне життя та політичних прав на доступ до публічної служби та участі в управлінні державними справами з окресленням балансу їх забезпечення та суспільної необхідності із оцінювання доброчесності кандидатів на посади;

набули подальшого розвитку:

- питання категоріального апарату «морального» та «етичного»;
- питання необхідності впровадження принципу доброчесності публічної влади;
- питання історичної тяглості моральних вимог до владних представників; окреслення особливостей історичних документів в контексті забезпечення доброчесності посадових осіб;
- компаративні питання щодо морально-етичних якостей посадових осіб і перевірки на ці критерії кандидатів на посади суддів, суддів конституційних судів, омбудсмена;

Наукова обґрунтованість вищевикладених наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується їх раціональністю, логічною несуперечливістю, відповідністю основоположним принципам науки. Достатньою для вичерпного розуміння найбільш важливих аспектів питань, що охоплюються предметом дослідження, є нормативно-правова та наукова джерельна база.

Крім того, слід погодитись із тим, що отриманих наукових результатів забезпечується застосуванням відповідних методологічних підходів.

Основною метою, що застосована у дисертації є герменевтична метода, через яку розкрито засадничий підхід до роботи. Вона полягає у тлумаченні текстів за допомогою герменевтичного кола, оснащуючись як засобом передрозуміння, так і циклічністю до пізнання сутності тексту через частини, які завжди проявляються через більше ціле. В першому розділі роботі чітко виражені аксіологічний, антропологічний і комунікативний підходи, необхідність застосування яких простежується із поставлених завдань. Перший підхід дозволив розглядати морально-етичні критерії через вимір конституційних цінностей, як суспільно важливих сутностей. Другий дозволив розглядати вимогу до встановлення морально-етичних критеріїв через людський вимір права, а третій – через комунікативний аспект розгляду права. У другому розділі застосований інституційний підхід, через який морально-етичні критерії до кандидатів у посадові особи розглядалися з огляду системно-інституційного розподілення органів публічної влади.

В дисертації використані історична метода, зокрема, у першому розділі, в якому досліджувалися тяглість принципу доброчесності влади та при наданні характеристик базових морально-етичних критеріїв. Формально-логічна метода в ході роботи використана при дослідженні нормативних та інших документів. Системна метода використовувалася при визначенні взаємозв'язків і взаємовпливу впровадження морально-етичних критеріїв до посадових осіб і дії конституційної системи, при розгляді конституційного регулювання, яке необхідно тлумачити у своїй гармонійній системі. Порівняльно-правова метода використана при здійсненні компаративних досліджень, виконання порівнянь, запозичень тощо. Також використано прийоми аналізу, синтези, індукції, дедукції тощо.

Результати дисертації можуть бути використані у:

- можливих процесах з підготовки доповнень до Конституції України;
- у нормотворчості щодо вдосконалення законодавства про забезпечення доброчесності посадових осіб органів публічної влади;
- у конституційних провадженнях та правозастосуванні для тлумачення конституційних положень і вирішення спорів у разі застосування до кандидатів на посади морально-етичних критеріїв;
- у науковому процесі щодо подальших розробок у відповідній царині;
- у навчальному процесі щодо питань доброчесності та питань формування органів публічної влади.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

– наукові праці, в яких опубліковані основні наукові

результати дисертації:

1. Konstankevych Yu. Moral and ethical standards of public authority in the system of constitutional values = Морально-етичні стандарти публічної влади в системі конституційних цінностей. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 1/2. Р. 79-84.
2. Констанкевич Ю.З. Континуїтет традиції морально-етичних стандартів публічної влади в історії Української конституції. *Юридичний вісник*. 2018. № 4. С. 107-114.
3. Констанкевич Ю.З. Практика Громадської ради доброчесності в конкурсі до Верховного Суду, оголошеному 2 серпня 2018 року, що не пов'язана із питаннями майна та декларацій. *Право і суспільство*. 2019. № 2. С. 14-21.
4. Констанкевич Ю.З. Роль морально-етичних стандартів в комунікації конституційних суб'єктів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2019. № 37. С. 45-47
5. Констанкевич Ю.З. Людський вимір права та морально-етичні критерії персоналістичного формування органів публічної влади. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 106-110.

– наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Констанкевич Ю. З. Конституційні передумови встановлення морально-етичних вимог при формуванні органів публічної влади: постановка проблеми. *Одеські юридичні читання : Матер. всеукр. наук.-практ. конфер. (м. Одеса, 10–11 листопада 2017 р.) / за ред. Г. О. Ульянової ; уклад.: О. В. Дикий, Ю. Д. Батан. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2017. С. 27-30.*
7. Констанкевич Ю. З. Толерантність як морально-етичний критерій при формуванні публічної влади. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г. О. Ульянова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 271-273*

8. Констанкевич Ю. Встановлення морально-етичних критеріїв до публічних службовців в контексті індивідуальної свободи. *Актуальні питання розвитку юридичної науки та практики*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (18 травня 2018 року) / Редкол.: докт. юрид. наук, проф. І. С. Гриценко (голова), канд. юрид. наук І. С. Сахарук (відп. ред.) та ін. – В 2-х томах. – Том 1. – К. 2018. С. 61-62.
9. Констанкевич Ю. З. Конституційні суб'єкти ХХІ сторіччя, що змінилося? *Сучасний вимір прав людини: конституційний контекст. XI Тодиківські читання*. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (26–27 жовтня 2018 року) / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. – Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2018. С. 109-111.
10. Констанкевич Ю.З. Реалізація конституційної умови високих моральних якостей судді Конституційного Суду України. *Правове життя сучасної України* : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2019. – Т. 1. С. 339-342.
11. Констанкевич Ю. З. Співвідношення презумпції безвинності та перевірки морально-етичних якостей кандидата на публічну посаду. *Правове життя сучасної України* : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. – Одеса : Гельветика. 2020. – Т. 1. С. 351-354.

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Підрозділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Зарубіжні періодичні наукові видання			
1	Moral and ethical standards of public authority in the system of constitutional values = Морально-етичні стандарти публічної влади в системі конституційних цінностей	Visegrad Journal on Human Rights, 2019, № 6, Vol. 3, P. 187-192.	II. 1.2.
Наукові фахові видання України			
2	Континуїтет традиції морально-етичних стандартів публічної влади в історії Української конституції	Юридичний вісник, 2018, № 4, С. 107-114.	II. 1.5.
3	Практика Громадської ради	Право і суспільство.	II. 2.1

	добросовісності в конкурсі до Верховного Суду, оголошеному 2 серпня 2018 року, що не пов'язана із питаннями майна та декларацій.	2019. № 2. С. 14-21.	
4	Роль морально-етичних стандартів в комунікації конституційних суб'єктів	<i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2019. № 37. С. 45-47</i>	П. 1.4
5	Людський вимір права та морально-етичні критерії персоналістичного формування органів публічної влади	<i>Право і суспільство. 2019. № 3. С. 106-110.</i>	П. 1.3

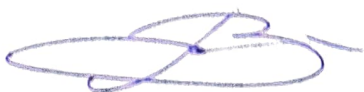
ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Констанкевича Юрія Зіновійовича «Морально-етичні критерії як конституційна умова формування органів публічної влади в Україні» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

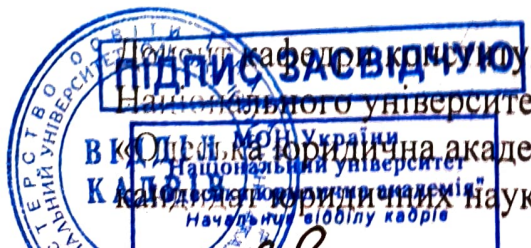
1. Дисертація Констанкевича Юрія Зіновійовича «Морально-етичні критерії як конституційна умова формування органів публічної влади в Україні» є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про істотний особистий внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Констанкевича Юрія Зіновійовича «Морально-етичні критерії як конституційна умова формування органів публічної влади в Україні» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Професор кафедри конституційного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
доктор юридичних наук, професор

М.В. Афанасьєва

Додаток до дисертації
Підпис засвідчую
Національного університету
«Одеська юридична академія»
Кандидат юридичних наук
Начальник відділу кадрів

К.К. Кулі-Іванченко